

Úmluva
Rady
Evropy
**o potírání
obchodu
s lidmi**

**Práva
obětí**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Obchodování s lidmi porušuje práva a postihuje životy nesčetných jedinců v Evropě i mimo ni. Rostoucí počet žen, mužů i dětí se stává komoditou v obchodu za hranice i uvnitř jejich vlasti a ocitá se v pasti vykořisťování a zneužívání.

■ Úmluva Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, která vstoupila v platnost 1. února 2008, má za cíl:

- ▶ zamezit obchodování s lidmi,
- ▶ chránit oběti obchodu,
- ▶ stíhat pachatele a
- ▶ podpořit koordinaci opatření na úrovni jednotlivých zemí a mezinárodní spolupráci.

■ Tato úmluva se vztahuje na:

- ▶ veškeré formy obchodování, v rámci jednoho státu nebo mezi státy, napojené či nikoli na organizovaný zločin,
- ▶ veškeré oběti obchodování (ženy, muže i děti),
- ▶ veškeré formy vykořisťování (sexuální, nucená práce či služby, otroctví, nevolnictví, vynětí orgánů, atd.).

■ Hlavní přidaná hodnota této úmluvy spočívá v jejím zaměření na lidská práva a ochranu obětí. Úmluva definuje obchodování s lidmi jakožto porušování lidských práv a útok na důstojnost a integritu lidské bytosti. To znamená, že úřady každého státu budou povolány k zodpovědnosti, pokud zůstanou nečinné při potírání obchodování, ochraně obětí a efektivním vyšetřování jednotlivých případů.

■ Obchod s lidskými bytostmi je celosvětový fenomén, který nezná hranic, tato úmluva je tudíž relevantní pro všechny státy světa a je otevřená pro všechny.

CO ZNAMENÁ OBCHODOVÁNÍ S LIDMI?

— Úmluva definuje obchodování s lidmi jakožto kombinaci tří prvků:

- ▶ **čin:** verbování, přeprava, převoz, ukrývání nebo přebírání osob;
- ▶ za použití určitých **prostředků:** hrozby nebo použití síly či jiné formy donucení, únosu, podvodu, oklamání, zneužití moci nebo zranitelného postavení, poskytnutí či přijetí platby nebo jiného prospěchu pro získání souhlasu osoby, jíž podléhá jiná osoba;
- ▶ za **účelem vykořisťování:** Minimálně využívání prostituce jiných nebo jiné formy sexuálního vykořisťování, nucené práce nebo služeb, otroctví nebo praktik podobných otroctví, nevolnictví nebo odebrání orgánů.

JAKÝ JE ROZDÍL MEZI OBCHODOVÁNÍM S LIDMI A PŘEVADĚČTVÍM?

— Zatímco cílem převaděčství je napomoci jiným v nezákonném překročení hranic za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného prospěchu, účelem obchodování s lidmi je vykořisťování. Obchodování navíc nemusí znamenat překročení hranic, může k němu docházet i uvnitř státu.

KDO JE OBĚTÍ OBCHODOVÁNÍ S LIDMI?

— Obětí obchodování se může stát kdokoli – ženy, muži i děti, lidé každého věku a společenského postavení. Lidé, kteří se stanou obětí obchodování, jsou například nuceni k poskytování sexuálních služeb, k práci za minimální či žádnou odměnu, či musí podstoupit odnětí tělesného orgánu. Vykořisťování je často prováděno fyzickým i emocionálním násilím a výhrůžkami oběti či jejím příbuzným.

— Podle Úmluvy je obětí obchodu s lidmi osoba, jež byla zverbována, dopravena, převezena, ukrývána či převzata v rámci jedné země nebo přes hranice, při použití výhrůžek, síly, podvodu, donucení či jiných nezákonných prostředků, za účelem vykořisťování.

— Dítě je považováno za oběť obchodování bez ohledu na to, zda bylo pro jeho verbování, dopravu, převoz, ukrývání či převzetí za účelem vykořisťování použity **prostředky**.

— “Souhlas” dané osoby s vykořisťováním je irelevantní, pokud byly použity jakékoli z těchto **prostředků** (donucování, podvod, zneužití zranitelného postavení atd.). Navíc bude daná osoba považovaná za oběť i tehdy, kdy k vykořisťování ještě nedošlo, pokud byla vystavena některému **činu** za použití jednoho z **prostředků**.

JAKÁ PRÁVA MAJÍ PODLE ÚMLUVY OBĚTI OBCHODU?

Identifikace

— Oběti obchodování musí být formálně jako takové identifikovány, aby s nimi nebylo nakládáno jako s neoprávněně pobývajícími migranty či zločinci. Tuto identifikaci provádějí speciálně vyškolení odborníci (policisté, sociální pracovníci, inspektoři práce, lékaři, poskytovatelé podpor apod.) pomocí schválených postupů a s použitím identifikačních kritérií.

Čas pro zotavení a rozmyšlení

— Ještě před tím, než jsou osoby formálně identifikované jakožto oběti, mají právo na minimálně 30 dní, kdy se mohou zotavit, vymanit se z vlivu pachatelů a zvážit možnou spolupráci s úřady při vyšetřování trestného činu obchodování. Během tohoto období nesmějí být vyhoštěny ze země a mají právo na pomoc, i když je jejich pobyt v zemi nezákonný.

Pomoc

— Bez ohledu na to, zda jsou oběti ochotny spolupracovat při policejním vyšetřování či působit jako svědek, mají právo na:

- ▶ vhodné a bezpečné ubytování
- ▶ pomoc psychologa
- ▶ hmotnou pomoc
- ▶ přístup k neodkladné lékařské péči
- ▶ služby tlumočnicka či překladatele
- ▶ poradenství a informace
- ▶ pomoc při trestním řízení
- ▶ přístup na pracovní trh, k profesnímu i obecnému vzdělávání, jedná-li se o osoby se zákonným pobytem v zemi.

Právní pomoc

— Oběti obchodování mají právo na informace týkající se jejich práv a veškerých postupů a to v jazyce, jemuž rozumějí. Mají rovněž právo na právní podporu a za určitých specifických podmínek na bezplatnou právní pomoc.

Povolení k pobytu

— Obětem může být uděleno povolení k pobytu s možností opakovaného prodloužení, pokud to vyžaduje jejich osobní situace, anebo pokud potřebují setrvat v zemi za účelem spolupráce s úřady při vyšetřování trestného činu obchodování s lidmi. Vydání povolení k pobytu není na překážku jejich právu ucházet se o azyl.

Ochrana soukromého života a identity

— Osobní údaje obětí nesmějí být zveřejněny a uchovávány smějí být pouze pro specifické zákonné účely. Nesmějí být použity žádným způsobem, jenž by umožnil identifikaci obětí.

Ochrana během vyšetřování a soudního řízení

— Pokud je to nutné, bude obětem i jejich rodinám poskytnuta ochrana před možnou odvetou či zastrašováním ze strany pachatelů. To může znamenat osobní ochranu, přestěhování, změnu totožnosti a pomoc při získání zaměstnání.

Náhrada újmy

— Oběti obchodování mají právo na finanční náhradu újmy, již utrpěly v rukou pachatelů. Tato kompenzace může být určena buď soudně, po zabavení aktiv pachatelů, anebo poskytnuta státem, v němž k vykořisťování došlo.

Repatriace a návrat

— Návrat obětí do vlasti musí proběhnout s náležitým ohledem na jejich práva, bezpečnost a důstojnost a také s přihlédnutím k stádiu jakéhokoli souvisejícího právního řízení. Po návratu musí být obětem nabídnuta podpora při opětovné integraci, například možnost vzdělání či pomoc při hledání zaměstnání.

JAKÁ ZVLÁŠTNÍ PRÁVA MAJÍ DĚTSKÉ OBĚTI OBCHODOVÁNÍ?

— Kromě výše uvedených práv, jež se vztahují na veškeré oběti, se děti těší následujícím zvláštním právům:

- ▶ dětem bez doprovodu je přidělen poručník, který je zastupuje a koná v jejich nejlepším zájmu;
- ▶ jsou učiněny kroky ke zjištění totožnosti a národnosti dětí a pokud je to v jejich nejlepším zájmu, k dohledání jejich rodiny;
- ▶ pokud je věk oběti nejistý, lze se ale opodstatněně domnívat, že oběť je mladší 18 let, je považována za dítě a po dobu ověřování věku se na ni vztahují zvláštní ochranná opatření;
- ▶ děti mají nárok na podpůrnou a vzdělávací péči, jež zohledňuje jejich potřeby;
- ▶ rizika a bezpečnost jsou vyhodnoceny ještě před repatriací, která proběhne pouze tehdy, je-li v nejlepším zájmu dítěte;
- ▶ dětem jsou po dobu vyšetřování a soudního řízení přiznána zvláštní ochranná opatření.

MONITOROVÁNÍ NAPLŇOVÁNÍ ÚMLUVY

— Všechny země, které se k Úmluvě Rady Evropy přihlásily, pravidelně monitoruje Expertní skupina pro potírání obchodu s lidmi (angl. Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings - GRETA). Její role je zajistit, aby ustanovení úmluvy byla náležitě uplatňovaná v praxi a aby byla respektována práva obětí.

— GRETA analyzuje situaci v jednotlivých zemích a vypracovává zprávy, jež poukazují na příklady dobré praxe a na nedostatky, a formuluje doporučení, jak v jednotlivých zemích naplňování Úmluvy zlepšit. Zprávy i doporučení jsou zveřejňovány na internetové stránce Rady Evropy.

Pro kontakty a další informace

Sekretariát Úmluvy Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi
(GRETA a Výbor smluvních stran)
Rada Evropy / Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Francie / France
E-mail: Trafficking@coe.int
www.coe.int/trafficking